

DUMINICA UNIVERSALA

ROMANIA PITOREASCA
CASTELUL RAȘNOV

U N B I L A N Ţ A L A R T E I

Ar fi interesant un bilanț al producțiilor artistice și mai ales literare la noi, după un alt criteriu de cât cel al valorii lor pur artistice. Să căutăm, adică să stabilim și ce alte mari influențe exterioare, ascuns sau fățiș, au colaborat la înfăptuirea lor, sau chiar le-a determinat. Cu alte cuvinte ce a câștigat arta și literatura românească din jocul evenimentelor contemporane? Ce conflicte de fapte și idei, ce tendințe sociale, ce curente spirituale au stârnit creațiile de artă? Pentru istoria literaturii și a culturii, problema nu e lipsită de interes. Gruparea lor în acest sens va desluși de multe ori enigma lăuntrică a autorului și esența lucrării.

Dacă inventariem literatura romanului și a nuvelei după această normă, ea pare să fie încă în bună parte sub dependența formidabilului eveniment care a fost

războiul. *Intunecare, Ultima noapte de dragoste, Cohorțele morții*, etc.. mărturisesc despre aceasta. Războiul este evenimentul care obsedează încă literatura noastră. Toate celelalte evenimente, curente și revindecări au rămas fără glas în domeniul artei. Socialismul, năut, trece politicește printr'o criză ce-i amenință însăși existența. Capitalismul și Burghezia care își aflaseră acum câți-va ani o apologie aproape artistică în studiile d-lui Zeletin, nu mai desfășură azi altă activitate de cât politică. Umanitarismul, Unanimismul, Naționalismul, — inexistente. Regionalismul n'a isbutit, din nefericire, să dea nici o operă, într'adevăr reprezentativă, până acum.

Dintre curentele spirituale, singure numai năzuințele tradiționaliste grupate în jurul *Gândirii* au fost creatoare și s'au manifestat real pe tărîmul artei. Căci fără a fi urmașul sau măcar echivalentul naționalismului pătimăș ori al poporanismului, Tradiționalismul vast și complex, nu se esclude ci din potrivă se leagă strâns cu mișcarea mondială de regăsire, ce străbate lumea. El condensează spiritual năzuințele totale de realizare ale unui neam, dincolo de granițe politice și etnice, ca părtaş în spiritualitate și universalitate cu toate neamurile.

Așa dar literații și artiștii noștri par a fi rămas autonomi, să-și cârmuiască singuri înspirația, independenți de marile evenimente colective și năzuințe ideologice.

Văzute de sus și social, liniile mișcării artistice poate că ar trebui să deseneze o figură din eare să se poată descifra o orientare, nu nu paianjenis rupt de capricii și jocuri.

MUNȚI MINUNAȚI

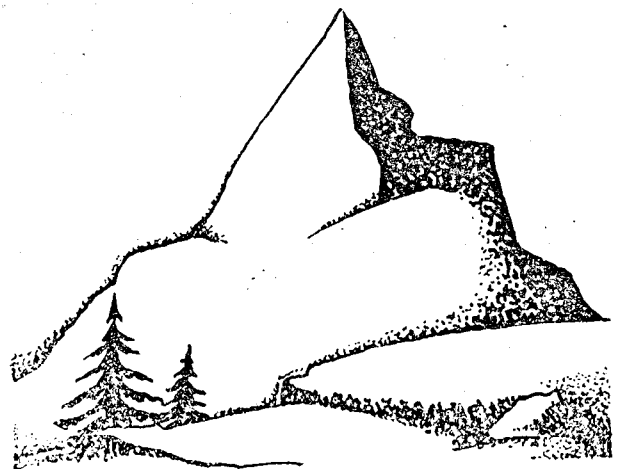
Munți minunați
Cu creste 'ngheteate
Și cerbi cățărați
Pe stânci luminate,

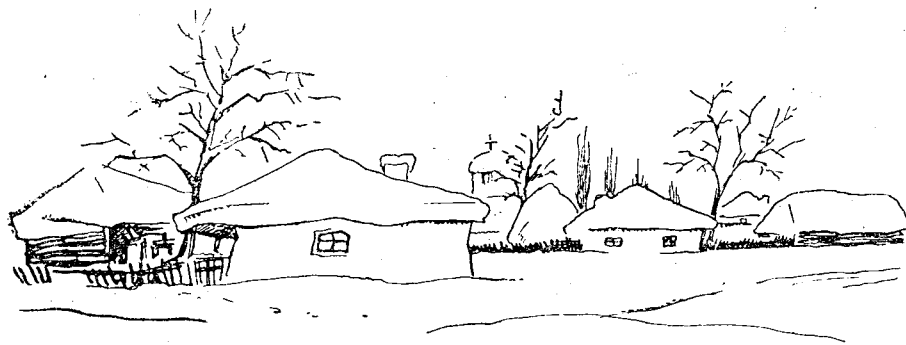
Alerg către voi
Din șesul-livadă
Să mă vântur șuvoi
De soare 'n cascadă.

Să mă mirue slava
Și mireazma și vântul
Și să aflu dumbrava
Inflorindu-mi pământul.

Apoi nou și rouat
Să cobor la 'nserare
Ca un șoim aripat
Pentru calea cea mare.

Zaharia Stancu

M O Ș I O N

Moș Ion nu pregeta la muncă. Spârgea lemne voinicește, aducea apă mai multă decât trebuia, da mâncare la porc și une-ori se amesteca și 'n treburile cuvenite femeilor din curte.

De altfel moș Ion deși cu trup subțiat de mizerii părea încă destul de zdravăn și pe buza lui arsă, mustața se ținea chipeșe și ascuțită la vârf; era de-un alb bătrânesc, pe care galben-verzuiul fumului de tutun și al aburului de alcool îl compromisese în întregime, dând moșneagului o înfățișare mai potrivită cu vrednicia lui, de bărbat roșcovan, între două vârste, cu mustața blondă.

Dar asta se potrivea când îl ochiai de departe; de aproape privindu-l mai bine, vedeai că nu e decât o ruină de om și prin despicătura cămășei, în încordările ce le făcea, zăreai îndată claviatura coastelor, fărâmându-i pielea în brazde adânci și dureroase.

— Mai odihnește moș Ioane...

— Pauzi acuma na... Cum să mă odihnesc când fierbe văzduhul de nevoi. Iacă m'oi odihni la noapte când mi-o pica pustia asta de cap pe pernă.

Și moș Ioan sărea și mai avan la treabă. Dar mâinile lui noduroase ca trupinile de viță tremurau și uneori izbuteau să te înșele; nu știai, tremură de aprige ce se arătau sau de bătrânețe. Il priveam cu multă milă și nu odată sfârșeam prin a-l necăji cu vorbele mele:

— Mai domolește-te moș Ioane...

— Să vede că dumneata, boerule, ți-ai sfârșit treaba pe ziua de astăzi...

Une ori mi se părea de-adeptul caraghios cu pofta asta a lui nemăsurată de lucru și nu știu ce mă făcea să-l asemui cu cucoșul cel bătrân al curței, care se rotea războinic și inutil în jurul gănilor, ferindu-le de agresivitatea berbantă a celui tânăr; însă sosind totdeauna prea târziu la locul flagrantului delict, abia când grăbilele și repetatele atacuri ale celui alt deveneau fapte îndeplinite.

La fel, când mă vedea, se repezea și moșul, la câte-o femece ce se străduia să mute vre-o puțină grea, în dreptul unui burlan, ca să strângă apa ploii, pe care o vestea foarte aproape cerul scoborât și plumburiu. Moș Ion o îndepărta cu voce de mânie, minunându-se avan

că o biată muere ca dânsa se amestecă la treburi care nu sunt de nasul și de puterile ei. O înlătura brutal și începea să împingă el de sânge, dar putina nu se speria de îndemnurile și chiotele lui sălbatece, de par'că un surugiu și-ar fi mânat vitele pe cel mai greu suiș înălțat în cale; zadarnic coardele de viță uscată, ce i se împleteau în mușchii brațelor, se zburleau, desemnând dureros mersul tremurat al vinelor umflate dincolo de măsură, — putina nici nu vrea să se urnească.

Femeia se amesteca din nou și putina, care trebuia dusă nerăsturnată, începea să mai câștige drum. Moșul însă se făcea că nu vede ajutorul bine-venit, el continua să ocărăscă femeia, că s'amestecă unde nu-i fierbe oala și mai rău îl încurcă.

Atunci chema n la mine pe moș Ion și făceau semn femeii, să ducă putina mai departe. Când moșul băga de seamă că l-am chemat mai mult de geaba, treaba era sfârșită. Inșă el nu se lăsa nici atunci. Dintr'un salt era la puțină, pe care o mai zgâlțâia bodogăniind nemulțumit după femece, că nu știe nici măcar să ducă

un lucru la capăt, ca lumea. Și întorcea spre mine ochii furioși și vicleni să vadă dacă m'a convins. Iar eu, spre dovadă, strigam către femei — ele vedeau bine că într'o doară — să nu se mai amestece în treburile lui.

Și moșul își căuta din nou de lucru, înghițind su-râsul viclean al deșartei lui izbânzi.

Moș Ion rămăsese în curtea mea de când cu un proces, pe care-l pornise contra copiilor lui, pentru anularea unor acte. Le făcuse toată averea vânzătoare și după o vreme copii l-au dat afară din casa bătrânească. Moșul n'a putut să adune probe zdravene că vânzarea averei lui către fiu-său și către fică-sa nu fusese decât o danie ascunsă; martorii pe care-i adusese, fuseseră îmbătați în ziua procesului de cei doi copii, vitregi de suflet și declaraseră cu strâmbătate în fața crucei. Iar copiii trași la jurământ nu se sfiiră să afirme la rândul-le că au numărat prețul.

În ziua aceea moș Ion rămase astfel, dintr'odată, și fără avere și fără copii.

— Oi munci la dumneata în curte, domnule....

— Muncește moșule...

Asta se întâmplase pe vară, dar pe atunci moș Ion nu se arăta chiar așa de aprig la treabă ca acum în urmă. Cu cât însă intram mai adânc în toamnă, cu atât vrednicia sa lua proporții îngrijorătoare.

Ne gândeam: moș Ion era pe vară desigur încă amețit de lovitura pe care o primise de la niște copii atât de nelegiuți; deodată însă s'a liniștit. Și o voință nouă și cumplită l-a însuflețit acum; el vrea să strângă iarăși, ban lângă ban, ca să-și cumpere avere nouă. Aceea, pe care i-o apucaseră copiii nu trecea de două pogoane; cu sâmbria ce-i dădeam lunar, în doi ani de zile moșul putea să strângă pogoanele la loc; apoi încă un an, mai mult de zgomot decât de trudă și iacă pe de-asupra și-un rost de-o bujdulă de casă pentru restul bătrânețelor.

Iată, prin urmare, de ce se arăta așa de viteaz moș

Ion; cu nițică gură mai multă peste bruma de treabă zilnică, putea chiar să năzuiască la o sporire de salar.

Cu cât se apropia Crăciunul, cu atât mă băteau gândurile să chem pe bătrân și să-i spun că planul lui a izbutit întocmai; mă legam să-i număr cu o sută de lei mai mult pe lună, cu jurământ însă să înceteze cu vuetul.

Pentru că în curte la mine se părea acum că lucrează nu un om și două femei; ci că o cohortă întregă de întemnițați se zbat în muncă grea, siberiană, sub harapnicul de zbir al lui moș Ion. Bătrânul făcea gură cât pentru două zeci și se văeta într'atâta de par'că în loc de obișnuitele treburi ale curței, dăduse peste cine știe ce vână de granit or ocnă de sare, dedesuptul ogrăzei, și-l pusesem pe el singur s'o taie și s'o muncească.

Când a fost cu tăerea porcului, era atâta huet la noi în curte de par'că se întâmplase un asasinat. E drept că porcul voinic trântise de trei ori pe moș Ion, care se învrednicise față de măcelar că poate să-l țină singur.

Pe urmă a avut ce povesti moșul. Întâmplarea cu porcul luase proporții epopeice; ceia ce i se părea lui că făcuse în împrejurarea aceea, întrecea cu mult bogăția de amănunt din povestirea unui întors din război.

Drept decorație pentru isprava lui voinicească, pentru care sta mărturie o scrilejitură mare pe frunte și nenumărate zgârieturi pe mână, pe care el le arăta cu eroică mândrie, i-am dat ceva mai mult peste socoteală.

Privirile moșului au sticlit de fericire; dârzenia de împrumut, de pe fața lui, s'a înmuiat deodată și ochii i s'au umezit. Și-a ridicat mâna încet, suflând cu greutate, și și-a șters lacrimile cu mâneca sumanului.

— Să trăești boerule, mi-a spus cu vocea tremurată. Să-ți dea Dumnezeu mult noroc și sănătate. După care a înghițit adânc în sec și a contuiat cu greutate: ...Și la fel și la..... dumitale...

N'am auzit cuvântul către care se îndreaptă partea din urmă a urărei moșneagului. Dar l'am înțeles. Moșul pomenise de copilul meu. Inșă n'avusese puterea să rostească limpede și răspicat, vorba aceia care-i aducea aminte de nenorocirea cumplită a bătrânețelor lui. Glasul i se stinsese: figura i se crispase. Și beregata continua să înghită în sec, de par'că abia putuse scăpa de un atac de astmă.

Clipa aceasta mi se păru extrem de dureroasă; într'adevăr trebuie să fie groaznic, să te trezești, mai ales în ajun de mari sărbători sfinte și familiare singur, între străini, alungat din propriul tău avut, de chiar propriii tăi copii. Avutul ca avutul, dar căinoșenia asta a copiilor, pe care-i ai....

Moșul îmi întrerupse firul gândurilor cu un oftat amar, de par'că ar fi cettit în dosul frunței mele.

Lasă moșule că o s'o duci bine și aici.. Iacă, acum ai să te odihnești astea trei zile și pe urmă, o să începi iar munca... Inșă mai domol ceva moșule, nu trebuie să te pierzi cu firea... eu nu-ți cer să-mi lucrezi peste puterile dumitale... Fă numai ceia ce poți dumneata și eu sunt mulțumit...

Nu știam ce să mai spun moșului, ca să-i îndulcesc și mai bine amărăciunea ce vedeam că-l mistue adânc și crud, în coșul pieptului,

El ridică spre mine ochii lui lipsiți acum de ori ce semeție, bătrâni, stinși, bolnavi....

Făcui un gest ca să-i opresc noua dovadă de recunoștință, pe care vedeam că e gata să mi-o aducă. El inșă îmi apucă mâna mai repede de cât mă așteptam și mi-o duse la buze.

— Lasă, lasă, moșule...

— Ba, iartă-mă, boerule... și te rog, nu te supăra, inșă, fii bun și îngăduie-mă și pe mine ăste trei zile..

— Să te îngădui? Păi unde vrei să te duci dumneata moșule, tocmai acum, în greul iernei?

— Unde să mă duc, duce-m'aș să nu mă mai întorc... la, la ăi copii..

— La copiii dumitale?

— Să-mi văd și eu nepoții boerule, nu te supăra... Să stau și eu cu ei împreună, la așa sfinte sărbători... Să mă simt și eu cu ai mei, barem ăste trei zile...

— Bine moșule eu te las, ce să fac? Dar căcă te dă iarăși afară....

Dar moșul se pipăi, în dreptul deșertului, la chimir. Iși opri mâna acolo și oftă iarăși cu obidă:

— E, acum nu mă dă boerule.., că nu mă duc cu mâna goală...

Gih. I. Mihalăscu

Din *Cluj / Central University Library Cluj*

„Drumul către Stele“

Rugăciune

Inflorește Doamne — sufletul meu,

Cum înfloresc salcâmii și mălinii

Inapoiază-mi credința mea,

Cum întorci sborul păsărilor călătoare.

Muncește întreagă suferința mea,

Cum în trupul morților rodește plugul.

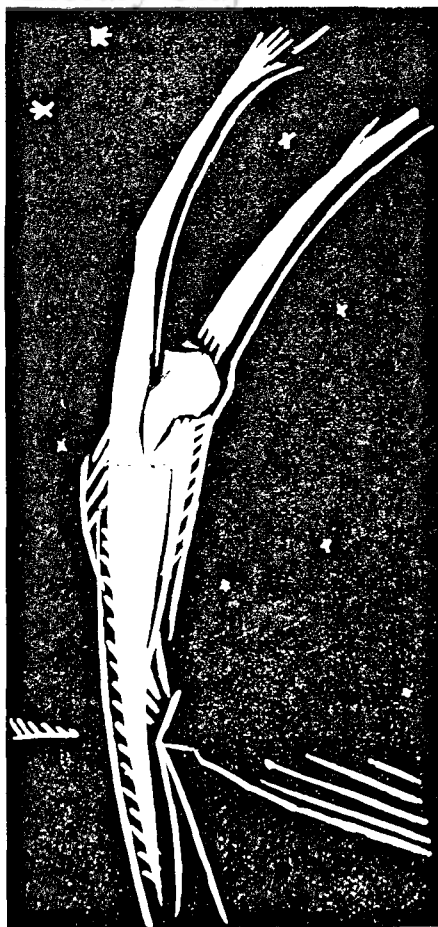
Inalță apoi — gândul meu,

Ca un fluture în floarea cerului,

Și pregătește-mi un sfârșit înseninat,

Ca asfințitul blajin de azi.

Adrian Maniu

ANCHETELE NOASTRE

— Convorbire cu d. I. Petrovici —

Profesor Universitar

1) Care-i rostul filosofiei în viața de toate zilele a individului?

— „Să privească lucrurile mai de sus și în ansamblu“.

2) Filosofia îl face pe om mai sociabil, sau îl îndeamnă la izolare?

— Filosofia implică meditație și meditația isolează. Însă tot odată te face mai înțelegător, deci mai sociabil. Aceasta nu este un paradox, fiindcă cineva poate fi sociabil, fără a fi toată ziua în societate.

3) Il face mai bun sau mai nepăsător față de alții?

— Făcându-l mai sociabil, îl face și mai bun, potrivit maximei: „Tout comprendre, c'est tout pardonner“.

4) Se poate vorbi de o „filosofie“ a unui neam?

— Intre filosofie și naționalitate, există o legătură, însă *relativă*. Fiindcă filosofia este numai în parte *artă*, iar de altă parte e *știință*, adică se silește să se elibereze de subiectivism, devenind obiectivă și impersonală. Totuș la filosofia tuturor popoarelor se constată unele trăsături naționale care revin în chip mai constant. Filosofia engleză e mai mult empiristă, cea franceză sau raționalistă sau sceptică, cea germană speculativă sau poetică. Totuș filosofia nici unui popor nu este perfect omogenă în desfășurarea ei. Aci mai intervin și influențele de peste hotare, precum și necesitățile variabile ale vremii care impun alte atitudini.

5) Care sunt caracteristicile filosofiei românești?

— E greu de răspuns, fiindcă filosofia românească — pentru a folosi o expresie bergsoniană — este „en-

train de se faire“ și nu încă „toute faite“. Totuș cred că în sufletul rasei noastre este o năzuință reală spre metafizică. Aș arunca două dovezi: Prima, faptul că dintre toate filosofii streine acea care a avut la noi o influență mai pregnantă — în cercurile culte, firește, — este filosofia germană, care, dintre toate, posedă o coloratură metafizică mai puternică. Poate din acelaș motiv pleacă și simpatia actuală pentru filosofia bergsoniană. În al doilea rând fatalismul poporului nostru ar implica

și dânsul, un fel de panteism latent - cu dispariția individului în marele tot al existenței — ceea ce iarăși e un fel de metafizică, firește confuză.

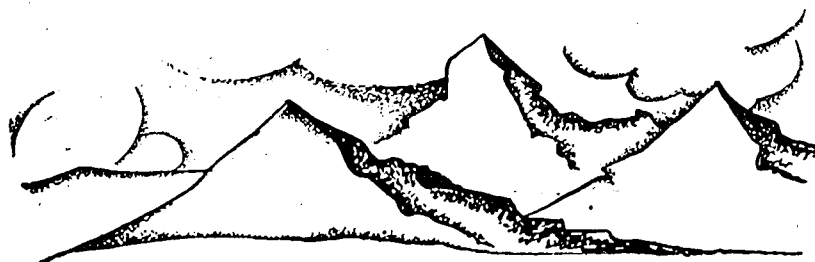
Acestea zise, toate restricțiile pe care le-am adus mai sus asupra legăturii dintre filosofie și naționalitate, sunt valabile și în privința unei filosofii românești.

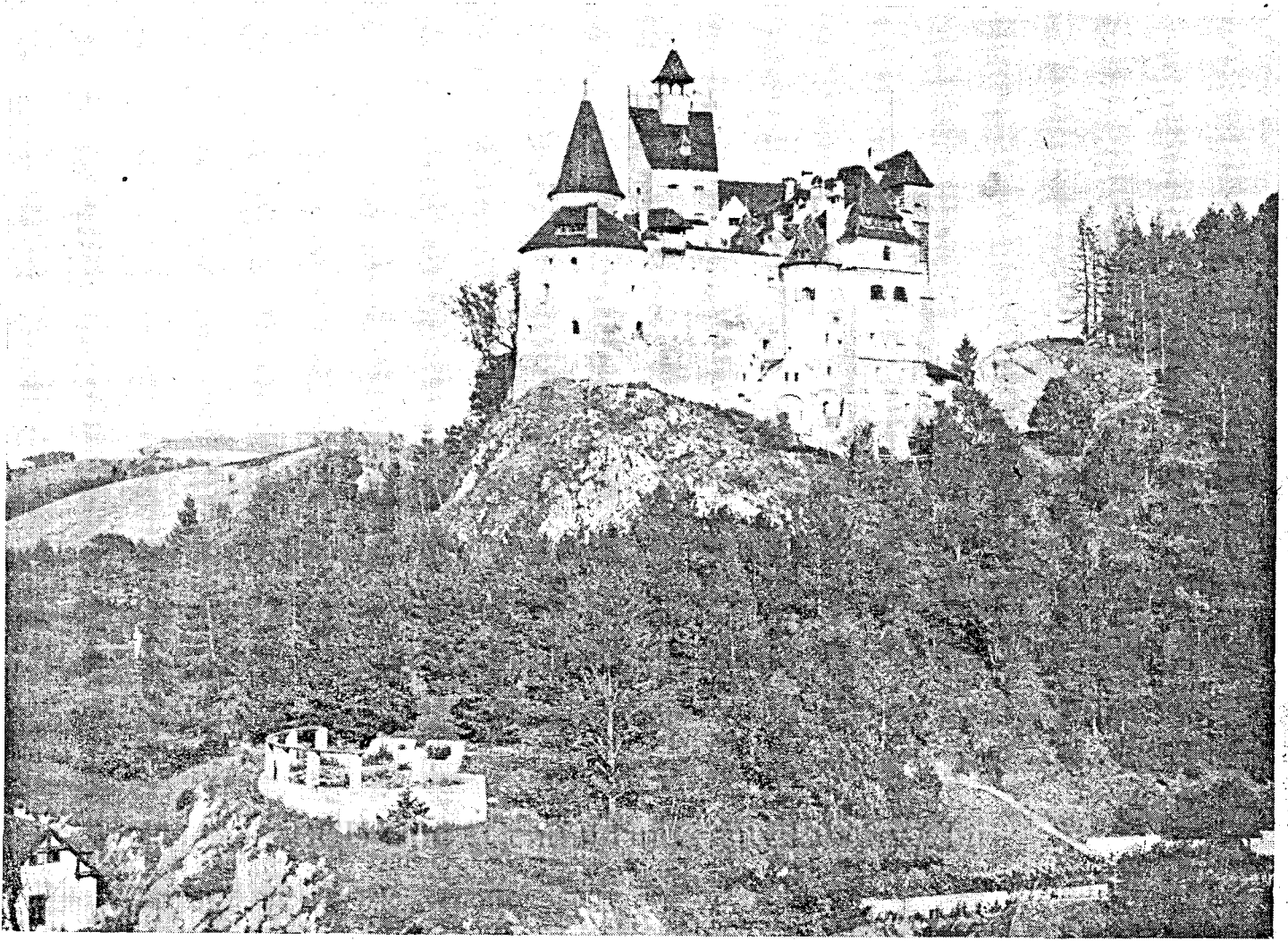
6) Care este relația între filosofie și creștinism?

— Creștinismul este o filosofie, așa dar se raportează la noțiunea generală de filosofie, ca speța față de gen. Genul cuprinde mai multe spețe: unele mai rahtice, cum ar fi aicea materialismul, altele superioare, cum ar fi creștinismul însuș. Spețele rahtice urăsc întotdeauna pe cele mai viguroase, iar între acestea din urmă se poate stabili înțelegere și prietenie.

6) Spre care orizont se îndreaptă filosofia contemporană?

— Filosofia contemporană își dibue calea; ea nu atâta se îndreaptă către un orizont, cât *vrea* un nou orizont, fiindcă simte că 'n cel vechiu se sufocă.

Castelul Bran

C Â M P U L U N G - B R A N - B R A Ş O V

Drum de vară
până 'n seară

Drumul care pleacă dela porțile din miază-noapte ale Câmpu-Lungului, lăsând în dreapta șoseaua cea mare a Târgoviștei, și urcă peste mușcele spre capul de bătrân pleșuv al Mateiașului, este unul dintre cele mai vii și rumânești ale țării: căruțe duse în mersul domol al boilor de munte alături de care un copil sau un bătrân bat cu coderișca biciului un tact pentru cântecul mărunț și neobosit al osiilor, țărani cu mersul sprinten asemeni unui pas continuu de horă, femei pe jos ori călare ducând în dreapta și în stânga șei saci cu lână, trâmbe de macaturi ori țesături, urcă sau coboară spre vechiul oraș domnesc de altădată al Câmpu-Lungului; astăzi neprețuit loc de odihnă și desfacere a celor mai frumoase lucruri de mână pe care le avem.

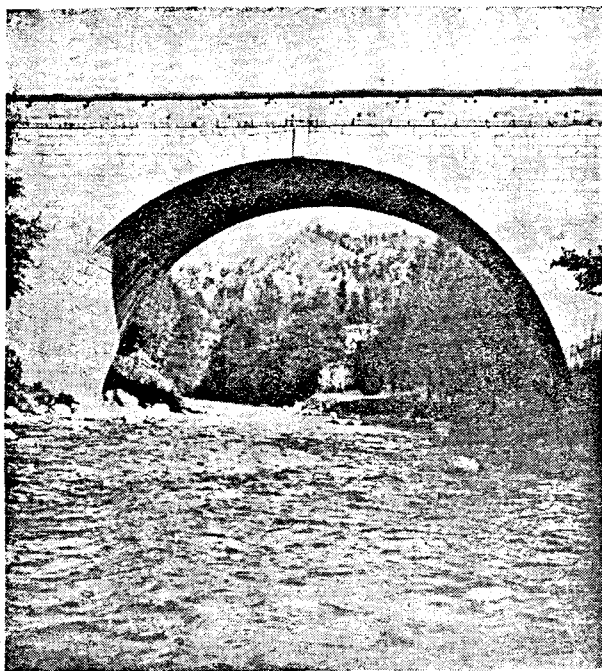
Sus, pe cea mai ascuțită muchie a dealului care frânge drumul spre Dragoslavele, domină și mână ciobănește turmele colinelor dimprejur spre văile Argeșului și ale Doamnei, se ridică singur și înalt Monumentul Eroilor: taiat din piatră în forma semnului închinării, el este

situat, alături de crucea regească de pe muntele Omul, în cel mai propriu și măreț loc de rugăciune al țării.

De o parte a lui se văd, până acolo unde apele albastre ale cerului coboară să scalde imaterial tărmi pământului, piticele așezări omenești, printre care ochiul nu mai poate înțelege dacă lucioasele fire albe dintre ele sunt drumuri, ori numai curgeri potolite de ape.

De alta, despărțit de valea prin care Dâmbovița aleargă grăbită pe prund, cu toate tălpile goale ale valurilor, alături cu șoseaua care leagă Rucărul cu Târgoviștea, șirul drept și fierăstruit al munților Mușcelului.

Cum prinzi să cobori, drumul dăruie priveliști care nu se vor uita: în stânga o pantă care cade repede și adună din loc în loc deasupra șoselei coviltire de frunziș, în dreapta apele și-au adâncit harnice un vad unde nevăzutele lor știne cântă neconținut; iar în fund, printre brazi, Dragoslavele și Rucărul își aștern, la picioarele munților, pitoreștile lor veliște de case.

Podul Dâmboviței

Pe aci urmele războiului aproape s'au vindecat. In locul gospodăriilor ruinate, au răsărit ca din pământ vile noi, un început de parc, restaurant și toate câte se cer unei chivernisite localități de repaus și de aer.

Dar nu trebuie mai ales să uităm, pe lângă neîntrecuta așezare a acestor comune, înfloritoarea lor industrie casnică: acele fote și marame, țesute și înflorate cu un meșteșug fără pereche, care schimbă pe orice gospodină într'o adevărată domniță. O Duminecă, o nuntă sau o simplă zi de horă la Rucăr înseamnă tot atâtea prilejuri de vis. Toți streinii care au trecut pe aci pentru un ceas au rămas zile.

Dincolo de Rucăr, la Podul Dâmboviței, șoseaua își desface un braț către Peștera: un defileu pe care abia încap și se înghesuie alături, un drum și un pârau, deopotrivă de bolovănoase și de înguste, a căror cutezătoare strecurare printre zidurile înalte de stânci aminteste cheile Bistriței din Vâlcea, ale Tatarului din Bucegi, ale celeilalte Bistrițe bucovinene ori pe ale Bicazului din Ardeal.

La capătul lor, Peștera își deschide gura întunecoasă, cu dinții știrbi ai stalactitelor și cu bătrânele-i gingii tocite de atâția drumeți și legende: aceia a călugărului care-și mai are și acum în fundul ei altarul, a bandiților care se ascundeau în grotlele de sus înșelând astfel puterile sau aceia mai nouă, și poate singura exactă, a soldaț lor noștrii cari au făcut aci, în timpul ultimului războiu, mari spărturi în puhoiul coloanelor vrășmașe.

Pe drumul Matelașului

Dela Podul Dâmboviței, ca un chimir peste mijlocul munților și printre case a căror arhitectură este vrednică de tot interesul, drumul urcă spre vârful munților, sporind cu fiecare cotitură panorama Văiei Dâmboviții, către locurile în care se găsea altădată vechiul punct de vamă. Aci mai ființa încă anii trecuți un Sanatoriu iar astăzi mai rămâne numai îndărătnicia a doi bătrâni îngrijind un fel de birt.

De pe pridvorul lui, se deschide ochilor vederea celui-alt versant al munților și a întregii țări a Bârsei, cu Piatra Craiului, și în fund, ca un cucuiu al pământului din vre-o preistorică ciocnire a lui cu munții apropiați: stingheră, Măgura Codlii.

Spectacolul este dintre cele mai impresionante: în dreapta Postavarul și spatele veșnic încordat și uriaș al Bucegilor, în stânga lanțul îmbrăcat în cețuri și zăpezi al munților Făgărași la poalele cărora câmpia ardeleană, din pânze și mătășuri diferite, e ca o trenă firească și imensă a lor.

De sus, drumul se lasă pripit către Bran: castelul Reginei Maria, zidit ca un cuib în peretele de piatră al munților, sub strașina unor mari păduri de brad, brusc oprite drept deasupra lui. Dela picioarele castelului, a cărui imagine se adâncește și dublează invers în apele unui lac la un anume ceas al zilei, pornește unul dintre acele admirabile parcuri regale, asemeni căruia sunt numai trei în țară: Copăcești, Balcic și Cotroceni.

Dela Bran șoseaua se îmbunează și lărgeste domol spre Brașov, după ce trimite mai întâiu un drum care, urcând printre munții Temeșului și Bucegi, răzbate pela Pârâul Rece, în Valea Prahovei, imediat la ieșirea ei din Predeal.

După această despletire a sa, dar înainte de a se vărsa în marea șosea a Făgărașului care îl duce până la Brașov, drumul dela Bran trece și se oprește în Râșnov: oraș stăpânit de ruinele impunătoare ale unui castel feudal, înălțat în vârful unei stânci, peste zidurile căruia vremea a pus un smalt roșiatic de vas vechiu. Cetatea își mai păstrează și azi, pe lângă zidurile exterioare, întreaga împărțire caracteristică din lăuntru și o fântână de comunicație care străbate, prin inima dură a muntelui, în mijlocul Primăriei orașului.

Râșnovul, loc îndeosebi prețuit de turiști, deopotrivă cât un motiv familiar pictorial din Ardeal, amintind prin culoarea și lumina sa, Balcicul, este zidit pe o temelie de cremene și calcar din care, înlocuind valurile mării, nevăzutele păsări ale vântului au ciugulit continuu în piatră chipuri și semne, neînțelese nouă oamenilor.

Al. Băduța

V I A Ţ A L U I I S U S

Approape de Ierusalim, frate Fortunat, era în munţii Iuda un loc unde trăiau preoţii Templului. Acolo, se afla pe vremea crudului Irod un preot din ceata lui Abia, şi-i zicea Zaharia, iar pe nevasta lui, ramură din trunchiul Aaron, cel dintâi după al lui David, o chema Elisaveta. Viaţa lor se scursesese în împlinirea poruncilor Domnului,— fusese aşadar o viaţă sfântă. Zaharia şi nevasta lui petreceau mai toată vremea în cetăni lungi, şi în şi mai lungi rugăciuni. Când rânduiala slujbei îl chema la Ierusalim, el pleca de-acasă, petrecut de Elisaveta şi urca încet spre Sion, unde, în lumina soarelui scânteiau minunatele podoabe în aur şi marmoră ale Casei Domnului. Iar când pătrundea acolo, se cufunda desăvârşit în abisul de lumină, ca şi cum însuşi Dumnezeu l'ar fi cuprins în Sine.

Singura lor ruşinare în faţa oamenilor şi singura mâhnire adâncă era că Dumnezeu nu le binecuvântase casa cu copii. Pântecelul Elisavetei rămăsese sterp. Căminul lor era lipsit de dulcea îmbucurare a copiilor.

Uniţi şi mai tare în această mâhnire, Zaharia şi Elisaveta însă, se rugau necontenit lui Dumnezeu să-i ajute să nu-l calce poruncile.

Dumnezeu însă voise cu ei mai mult de cât atât.

În planul Lui, Părintele ceresc, îi alesese ca pe acel care aveau să dea lumii pe înainte — Mergătorul, pe Vestitorul Fiului Său, — pe cel din urmă şi poate, pe cel mai mare dintre profeţi.

Şi iată, prietene Fortunat, că în una din zile, pe când Zaharia eşise în pragul casei lui şi privea, ca totdeauna, cu ochi de rugă spre Sionul înflămurat de lumina soarelui— sosi un om de la Templu şi-i spuse că a venit rândul cetei lui la împlinirea slujbei pentru răstimpul de câteva zile... Zaharia, în tăcere, îşi luă din casă, sacul lui de drum şi zicând rămas bun Elisavetei, porni spre Ierusalim...

În ziua aceea, Zaharia avea în suflet ca un fel de strălucită desfăşurare luminoasă. Toată firea lui părea că îşi aşteaptă rodul întregii vieţi pământeşti de până atunci.

Ajuns la Templu, îşi îmbrăcă lungă tunică albă de in, — îşi acoperi capul, şi-şi lăsă picioarele goale, căci aşa putea să simtă mai desăvârşit atingerea cu locaşul cel sfânt.

Ca într'un vis aurit aşa făcu slujba, — într'o necurmată îmbucurare. Sfârşind, se lăsă în genunchi, închinându-se...

Pe urmă, se sculă să plece...

Dintr'odată se făcu atunci o lumină albă, — albă şi vie, ca o imensă fluturare. Zidurile se prefăcură în aburi, dispărând. Templu însuşi pieri din ochii preotului, care se prăbuşi la pământ, în uimire. Din fluturarea luminei, coborî în faţa lui Zaharia, în haină de foc şi slavă, Arhanghelul...

Urechile preotului auziră: — „Nu te teme, Zahario... Părintele Cerurilor s'a îndurat de rugăciunile tale.. Elisaveta va naşte fiu, Ioan chemându-se... Isvor de îmbucurare vie pentru voi şi pentru mulţi... Va fi mare înaintea Domnului, — nu va fi băutor de vin; ci, mai osebit, va fi împodobit cu har din chiar pântecelul maicei

sale... El, Ioan, va aduce pe mulţi la picioarele Domnului, întorcându-i din drumul pierzării... Pe părinţi îi va purta spre dragostea de copii, — pe cei fără ascultare spre înţelepciunea celor ce, ca tine, duc o viaţă sfântă, — învesmântat va fi cu harul lui Ilie,—şi le va face acestea ca să gătească Domnului un norod cu suflet aplecat spre El!“

Căzut în uimire, dar încă având cu pământea ve-tuire legături de tină, Zaharia grăi către Arhanghel glas de îndoială: — „Eu sunt bătrân, Elisaveta asemeni, — cum vom putea noi cunoaşte bunătatea lui Dumnezeu?“

Ingerul îi fulgeră privirea cu un glas înăspriţ: — „Eu sunt Gavril, cel ce stau în faţa lui Dumnezeu, — şi am venit să-ţi port această veste bună. Iar fiindcă te-ai îndoit necrezând, iată că mut vei fi până se vor împlini acestea toate ce ţi-am grăit!..“

Lumina înfluturată se risipi atunci, — zidurile se aşezară din nou la locul lor, — iar Zaharia, prosternat, privea spre Sfânta Sfinţilor, ascunsă pe după greaua perdea de catifea. Arhanghelul plecase.

Mulţimea aştepta în curtea cea mare a Templului, — să vină preotul întru binecuvântare şi încheiere a sfintei slujbe.

Toţi bănuiau că se petrecuse ceva neobişnuit, înăuntru. Alb, cu privirea dusă în cer, cu braţe tremurătoare, desfăcute în lături ca pentru a cuprinde văzduhul, — Zaharia se ivi în capul treptelor.

Mulţimea se tălăzui. Se întâmplase, de sigur, ceva neînchipuit de mare şi rar... Preotul făcea semne dar nu vorbea.

— „A avut vedenie în Templu“, — zise un om din mulţime.

— „De sigur, a avut o vedenie în Templu“ — răspunse freamăţul mulţimei, „dovadă că e mut...“

Dar Zaharia privea departe, în vreme... Vedea înlănţuirea, ca pe-o fiinţă vie, furişându-se din veacuri spre clipa de atunci. Un cutremur arzător îi înfiora sufletul... Legea se împlinea, unică, neînfrântă, divină...

Coborârea din Ierusalim, o făcea acum Zaharia, în adâncă tăcere.

Sdrobit de îndurarea lui Dumnezeu, el plecă spre casă, plin de Duhul Sfânt, care — singur — putea să facă să mai zămislească pântecelul Elisavetei, bătrâna nevestă a preotului.

Şi Elisaveta a prins în măruntaele ei, voia Duhului... Eră şi ea, unealta cu care legea se împlinea, peste oameni, peste fire, peste imposibilităţi lumesti...

Şi aşa, Fortunat, s'a zămislit Ioan, înainte vestitorul lui Isus. Cu el lua capăt divinul lanţ al profeţilor, început la poarta Edenului — şi isprăvit pe malul Iordanului.

A. S. Popov

C R O N I C A

CEASUL DE LECTURĂ CU COPIII

Una din cele mai serioase probleme care se pune propagandei culturale este aceea a formării cititorilor și a dezvoltării gustului de citit. Ea ne preocupă deopotrivă, considerată în cadrul adult cât și la copii. Aceștia mai ales au nevoie de o grijă deosebită, pentru că ei formează de fapt, fundamentul real ori cărei acțiuni de cultură apreciată.

În privința aceasta, alte popoare, Americanii în deosebi, au întreprins încercări de apropiere a copilului de carte de la o vârstă mult mai fragedă decât aceia care

se obișnuia curent în pedagogie. De la 3 ani chiar, copilul ia contact cu cartea și cu viața prin mijlocirea unor muzee grafice anume și științific alcătuite, iar mai târziu, începând de la 6 ani, alături de orele de școală, în *horystour*, lectori speciali, mai totdeauna femei, le citesc sau le recită din cărți, pomenind elevilor de titlul volumului și obligându-i să povestească mai departe cele auzite.

Urmând acest procedeu foarte util pentru inițierea elevului și formarea gustului de citit, Direcția Educației Poporului a organizat sub denumirea „Ceasul de istorisiri pentru copii” ore de lectură cu copiii primari. Lectură aleasă făcută de scriitori și lectori artiști.

În harnice școli, de elevi și de fete, s'a citit cu artă și cu suflet din Andersen, De Amicis, Selma Lagerlöf, Creangă, Odobescu, Slavici, Delavrancea, Vlahuță și Mihail Sadoveanu.

Rezultatele? Totdeauna mulțumitoare. Copiii așteaptă, ascultă, râd sau rămân intristați, gesticulează și iar așteaptă. Ei fac să circule fabula, povestea și adevărul și răvnesc mereu la carte și la lucruri noi. Lectorii îi pun să înfățișeze pictural cuprinsul narațiunilor citite și acești inventivi știu să deseneze într'un stil de o nebanuită naivitate și poezie, am zice „Stilul copiilor”. O expoziție a desenurilor din ceasul de istorisiri pentru copii va fi un eveniment pedagogic cultural în Mai.

Reproducem în numărul de față al revistei, două desene de o naivitate seducătoare.

EMINESCU IN LIMBA ENGLEZA

Un sârguitor om de carte, mișal, cercetător cu răbdare, drumeț și boem, Olim-

piu Ștefanovici-Svensk a tradus cu Silvia Pankhurst câteva din poeziile lui Eminescu, într'o elegantă ediție de Londra. Alegerea ar putea să surprindă. Ea nu e a lui Svensk ci a colaboratoarei lui. Multă poezie socială și puțină lirică. Nu este Eminescu în cele mai scânteietoare versuri ale lui. Paradisul eminescian nu e arătat în toate colțurile și frumusețile lui. Bernard Shaw însă a scris din Ayot St. Lawrence o scrisoare de entuziasm, pe care traducătorii au pus-o în fruntea cărții, ca o recomandare pentru anglo-saxoni:

Desen copilăresc

Petru Rareș venind să ia pe Doamna din pădure

Dragă Sylvia,

După ce-am răvăcit toată casa căutând disperat foile tale, am căzut istovit pe un fotoliu. În clipa aceea însă dădui cu ochii de ele. Era lângă cotul meu. Mă privise în față tot timpul. Aceasta dădu lucrului un aer atât de supranatural în cât sub înrăurirea lui și a oboselii mele (făcusem ziua o călătorie cu mașina) citii „Impărat și Proletar” „Strigoii” și restul versurilor, de două ori.

Dacăși fi unul din tipograful tineri, cu teascuri proprii, cari desgroapă cărți vechi și fac ediții pentru colecționari din ele, m'ași repezi cu lăcomie asupra acestei cărți uimitoare.

Ai cetit vreodată pe Southey sau pe Lenore de Bürger? Ai văzut vre-odată la British Museum acele infolii cu Faust ilustrat de Delacroix? Sunt niște litografii mari.

Acu cinci zeci de ani le încercam efectul asupra altora ca să văd dacă aveau

vre-un rost artistic original și imaginație liberă. Dar n'aveau.

De-atunci mă îndoiesc dacă acea carte și tovarăsa ei Hamlet, au mai fost cerute de cineva. Eu, cel puțin, nu le-am mai văzut menționate.

A, dacă ai putea găsi acum un Delacroix (tânăr) un editor (tot tânăr) și o tiparniță bună. Nu mă gândesc la o ediție prozaică de felul Macmillan-Murray-Constable.

O muzică de Berlioz ar fi și ea de dorit.

Traducerea e îndrăzneță și uimitoare. M'a fermecat.

Sylvia, ești un ciudat geniu al timpurilor; cea mai nestăpănită condotieră ce s'a impus pe marginea infra-roșie a spectrului revoluționar, ca un leader. A fost o taină până acum acest prețios talent al tău de a rimă și călări cuvintele în galop.

Scrie mi ce e cu Moldovanul care a reinviat sfârșitul secolului al 18-lea din mormântul lui.

Cu prietenie,
G. Bernard Shaw

IBLIOTECA ION BRĂTIANU

Casa de românească arhitectură, cu arcade și uși grele, în care a locuit Ion Brătianu a fost prefăcută în casă de cetire pentru toți. În bibliotecă publică. Cuceritor gând cu bogată putere de ispită în el. A fost și al celui ce s'a

pus — prețuitor om al cărții și al acelei ce a rămas, pasionată colecționară de infolii și ediții rare. Sfințirea bibliotecii s'a făcut în seara de Sf. Ion.

După deslușirile pioase ale Doamnei Eliza Brătianu, a vorbit d. I. G. Duca despre defunctul cititor. D. Duca a vorbit cu sinceritate. O conferință de artist, măsurată ca un discurs din anchitate. D. Duca a descoperit și a iluminat o viață. O viață trăită în adâncă tăcere creatoare.

Cea mai frumoasă floare se deschide și scânteie pe lujerul ei, fără șgomot.

Brătianu a trăit lăuntric, într'o izolare de gânditor.

Arătărilor din seara de Sf. Ion ale D-Iui Duca sunt din domeniul istoriei autentice.

D. Duca trebuie să scrie ceea ce a spus. Țara trebuie să-și cunoască oamenii ei așa cum au fost iar nu cum îi deformează calomniile și ura.

Adevăratul monument al marilor înfăptuitori, rămâne tot cartea. Cartea sinceră.

Și D. Duca trebuie să dea cartea vieții lui Ion Brătianu.

M'a isbit în această conferință un episod care singur zugrăvește un om: întâmpinarea la Predeal a lui Brătianu când venea de la Paris cu tratatul internațional care recunoștea granițele României întregite. Nici un steag, nici un arc de triumf, nici o muzică, nici un discurs, nici măcar o roză de Alpi, ci trei prieteni pe peron, iar la ușa gării, o mașină de turism.

D. Duca a înfățișat literar atâtea momente și a risipit atâtea păreri încât conferința D-sale fixează în conștiință o adevărată descoperire a unui om.

J O F F R E

S'a sfârșit din viață marele soldat al armatelor dreptății, omul providențial care stăvilind impetuozitatea germană la Marna și băgând în pământ trupele împăratului cu cască, a hotărât soarta celui mai mare război al omenirii: înfrângerea Germaniei și victoria dreptului popoarelor de a hotărî liber despre ele.

La Marna a fost înfrântă nebunia care îngrădia umanitatea la Vosgi.

Fără Marna noi am fi rămas în hotarele nedrepte de odinioară.

Se înțelege atunci sufletul popoarelor aliate pentru acest soldat care a fixat destinul lumii.

Viața lui are ceva din frumusețea iluminată a sfinților. Ca reformatorii și profetii el nu s'a tras din neam stăpânitor de regi ci a venit pe lume ca cei veniți din iesle.

Copil de dogar s'a născut într'un cătun din Provanța, într'o casă scorojită, cu trandafiri și portocali în curte, cu soare și cu praf încins pe uși care se chemă a Călugărițelor. Avea 11 frați, ca și Iosif. A trăit între ei până în anii de studii. Intre ei și Corbieri, în țara morilor, a turturelelor și a cântecelor cari aprind.

Copilul dogarului din Rivesaltes — așa se chema satul — a rămas fidel poeziei și visurilor de acolo. Pe unde n'a fost, pe unde n'a trăit în slujbe grele pentru Franța. Dar oriunde se găsea, satul nu i se ștergea din gând. Soarele și Corbierii, gospodăriile mărunte, cântecele și obiceiurile locurilor erau în el. Când pornea într'acolo era numai dragoste și lumină.

Se spune că întocmai ca țărani din Rivesaltes îl găseai la masa de lemn, cu manila catalană și cu cărți de joc în mână.

Nu l-a schimbat nici o înălțare. Parisul nu l'a alterat. El simțea că satul e ireductibil și credincios.

Nimeni nu s'a bucurat de un mai mare triumf ca Joffre. El a rămas însă mereu,

țăranel dârz din Rivesaltes. După triumful dela Marna, care a deschis cerul, Joffre răspundea ofițerilor care-l felicitau: „Cred că mi-am câștigat dreptul de a mă duce, o zi măcar, în căsuța mea din fața Corbierilor“.

Acest sat e ca un Nazaret al mântuitorului de popoare.

Vorbește de el până când închide ochii. Cu trei zile înainte de moarte, i s'au adus trandafiri dela țară, culeși poate ca în Francis Jammes de Pomme d'Anis.

Ei aveau să parfumeze agonia învingătorului.

N'a vrut să moară culcat. A stat în sus. A vorbit, iar când făcea, învelia ochii cu pleoapele și visa: vedea satul, copacii, podgoriile cu nuci, morile, dogăria părintească, soarele și copiii. Visa că se odihnește în pridvorul deschis în fața Corbierilor și că aude cimpoiul păstorilor catalani.

Din povestea „Pietrele Doamnei“

Desen copilăresc

Dacă sufletul lui, a scris așa de tremurător Jules Vèran, a rămas încă lângă corpul din care a ieșit, atunci, când s'a bătut în cuie pleoapa de stejar a cosciugului, fiul dogarului din Rivesaltes, mareșal al Franței și mântuitor al popoarelor, va fi crezut desigur că aude pe tatăl său, butnar în Provanța, bătând greu cu ciocanul pe cercurile de fier ale butoaelor din dogărie.

Joffre este una din cele mai curate figuri ale umanității. Avea ochi de cer și suflet de cer. Om al sabiei el a fost împotriva ei. Omul însă face ca Dumnezeu să o pună câte odată și în mâna sfinților. Și totuși, acest soldat căruia îi datorăm tihna și bucuria de a trăi, a fost deposedat în 1916 de puterile de generalism al Franței.

Dar ce om de suflet cumpănit și sigur, nobil și drept, puternic și mare n'a fost nedreptățit, înșelat, acoperit de calomnie, lăsat la gard ori răstignit!

Omul s'a dus, dar a rămas numele și fapta: Marna. E ca și cum ai zice: In-

trarea în Erusalim, Cruciadele, Dieta dela Worms...

Înțelegerea pentru el s'a văzut în doliul și în cuvântul unanim al Franței și al lumii.

LAMOTHE ȘI MORTHELETTE

Crescuți fără cărmă de niște părinți lășători, trecuți prin școală fără ca ea să fi prins ceva din sufletul lor copilăresc, ridicăți însă, din plin, la școala romanelor polițiste și a filmului de aventură, acești doi copii, cu mult înainte de a implini 20 ani, asasinază pe un conducător de taxi, după manualul criminalilor automobilisti. Aduși în fața Curții din Oise, micii criminali, mărturisesc cinic fapta, iar Curtea îi condamnă la gholotină.

Curând, capetele lor vor cădea sub cutitul răsunător. Dar din nefericire, nu se va rezolva, prin aceasta,

problemă socială în care, ca un element, se integrează acest fapt.

„E o derădere și o făfărnice“

— exclamă ziaristul francez care relatează faptul. Adevărații vinovați snt liberi și nesupărați. Părintele nepăsător, dascălul fără suflet, tipăritorul cărților rele, creatorul filmului infam, armurierul care înarmează mâna unui copil, toți acești vinovați, sunt apărați de orice penalitate. Nu se rezolvă asemenea adânci probleme, cu câteva capete răs-togolite în țărna, și nici cu compasiunea goală, verbală. Acuitatea și actualitatea problemei trebuie să sguđuie conștiințele celor care poartă răspunderea: părinți, dascăli, editori, gazetari, oameni de guvernământ.

Și nu numai aiurea — ci și la noi.

N'am avut doar, recent, repetate cazuri când nepăsarea noastră, a înarmat mâna unor tineri, împingându-i către crimă?

E vremea coaliției puterilor încă neputrezite de otrava vremei.

DISCURS PONTIFICAL

Papa Piu al XI răspunzând, în ajunul Crăciunului, cuvântului de datină al cardinalului di Belonte a ținut un adânc și răsunător discurs. Discursul a avut ca țel imperativul mesianic: pace vouă. Suveranul pontif a înfățișat evenimentele anului care a trecut, eforturile politice și sociale pentru pace, dar și sentimentele țâșnite din calcule și ambiții cari sunt protivnice păcii omenești: nesațul nestăpănit după bunurile materiale, pretențiunile leului din fabulă (la raison du plus fort) și însfârșit un naționalism egoist și dur.

Pontiful, în slujba cu răspundere a Ce-

rului, preconizează o colaborare a inteligenții umane pentru căutarea dreptății fie căruia, o colaborare a inimii călăuzită de milă și de omenie.

Altminteri „pacea” rămâne în suspensie, în cartoane de diete și conclave, în arhivele dela Geneva, amenințată mereu de propaganda ant-socială și anti-religioasă, de ateismul sovietic și de desfrânarea materialistă universală.

Pontiful catolic nu-și imaginează că ar putea să existe un stat civil care să ațâțe ura provocând un război. Aceasta ar însemna nu numai o omucidere dar și o sinucidere a provocatorului.

Presă europeană comentând marele discurs papal arată că vibranta predică a Vaticanului vizează discursurile și politica șefului guvernului italian. Ducele italian a strigat că Franța ține în fierbere întreg continentul european cu egemonia ei militară și că revizuirea tratatelor se impune pentru că sunt unele graniți absurde, ca de pildă cele ale Ungariei.

Noi știm că ducele italian n'ar renunța la o palmă de pământ cu popor italian. Cum ar renunța celelalte popoare pentru Pesta ori Viena, pentru Moscova ori pentru Berlin.

Popoarele s'au rostit asupra dreptului lor și ori ce stricare a acestor rânduri însemnează harță și foc.

Sufletul Duceului de arhanghelească energie este ca Vesuviul cu care e deprins de mic. Il vedea de pe cheul de mare când stins când cu flăcări pe gură. Așa este și Ducele. Acum tăce zidind bine înăuntru, acu vorbește amenințându-și zidurile pe cari le ridică.

Noi rămânem cu sufletul la predică de stil și de adevăr mesianic a marelui pontif de la Roma.

TOT MAI MULTA PACE

Ministerul Instrucției a vestit că va lua măsuri severe împotriva adunărilor turburătoare ale studenților. Acelaș Mi-

nister a făcut cunoscut și ierarhilor că sunt preoți cari iau parte pe față la mișcarea unor societăți cari împrăștie vrajba și ura între concetățenii țării și că aceasta nu e creștin. Preoților, spune scrisoarea ministerului, nu le este îngăduit să fie părtași la asemenea mișcări; ei nu vor face slujbe, nu vor lua jurământ și nu vor binecuvânta steagurile societăților cu scop de vrajbă și de ură între locuitorii țării.

O îngrijorare pentru orice mișcare anarhică, trebuie să fie. De ce să ne învenimăm și să ne aprindem înăuntru! Preoții și tinerimea trebuie să lucreze așa fel în cât să nu împingă la nici o dușmănie, ci să ridice sufletele oamenilor către o armonie a popoarelor. Ei au să calce acolo unde e neștiință și erezie, păragină și pustiu. Preoții și studenții trebuie să facă astfel, ca sub umărul lor vremea să salte iar nu să se turbure. Tovărășii revoluționare ca cele ce se descoper, chiar când poartă nume de arhangheli, nu sunt mântuitoare, ci germeni pentru furtuni de ruină.

Asprimea și durerile ceasului de acum nu se supun cu vrajbă. Cuvântul care trebuie să fie un normativ pentru fericirea de pe pământ e pacea. Propășirea se razimă pe ea. Fără pace nimeni nu slujește pe Isus, nici nu este al lui.

V E R O N A

În feul marilor cotidiene streine, „Universul” a pus la îndemâna artei plastice românești o sală de expoziții, firesc inaugurată prin rememorarea picturii lui Grigorescu. În aceeaș sală expune acum d. Verona.

Viguros temperament liric, d. Verona este un pasionat al culorii, care îi domină adesea chiar desenul. Peisagiile sale au câteodată o lumină și duritate de cleștar nou. Vizualitatea picturii depășește uneori chiar realitatea. O crește și intensifică. Totul e viu, tare și puternic contrastat.

D-l Verona nu surprinde decât arar natura în ceasurile ei de taină, ca Luchian sau Petrașcu bunăoară. Ci, mai curând, în momentele ei de viață intensă și atunci culorile sale sunt asemeni unor sunete.

Căci d. Verona folosește culoarea la maximum de expresivitate: relieful ei pictural

e faptul capital care îl preocupă, de cele mai multe ori mai mult decât desenul în-

suși. Un buchet de flori al său este ca o explozie vegetală.

Și nu odată d. Verona procedează sintetic: prin culoarea ei plină și aprinsă, o simplă floare devine ca un simbol al primăverii iar un pom, încărcat de aur, e însăși toamna.

Pe aceeaș linie de idilizare, asemeni lui Grigorescu, d-l Verona situează, de pildă într'un decor de poveste, o siluetă sveltă și singură de țărâncuță, cu linie și ritm de baladă! Dar între cadru și subiectul animat nu este nici o distanță ci, dimpotrivă, o participare tacită: femeia e aci ca o floare vie a pădurii.

În portret, d-l Verona izbuteste să-și înfrângă culorile și să le dea reflexe și atitudini, real plecate din sensibile mișcări interioare: prin aceasta, d-l Verona divulgă încă o latură a sensibilității sale.

Și nu cea mai puțin prețioasă...

C U R I E R U L

✎ Consiliul comunal din Jimbolia a schimbat numiri românești de străzi cu nume străine. Așa de pildă, Octavian Goga, nume de mare lumină pentru noi, a fost schimbat cu Trier, numele unui schwab gospodar.

O fi și fiind stăpânirea dela centru?

✎ Un proaspăt triumf al științei și al puterii. Două avioane americane au plutit în aer peste 200 de ceasuri.

Zi cu zi înfrângem și cucerim. În lumea văzută ca și în cea nevăzută. Ne ridicăm pe drumul către stele ca eroii din basme cari călătoreau în văzduh pe pajuri ori pe cai cu aripi.

Acu câteva sute de ani străbăteam oceanul dintre lumea veche și nouă în 60 de zile și 60 de nopți, în corăbii grele cu pânze și cu lopeți, acum îl străbătem în

18 ceasuri, pe sus, spărgând vânturile, ceața și norii.

✎ S'a găsit în sfâșit un prelat în Germania președintele partidului de centru care să spună fără ocol, ferm și luminat: „Soarta Germaniei nu poate fi îmbunătățită decât pe calea bune înțelegeri cu foștii adversari. Ori ce altă politică de partid și de cultură ar însemna o catastrofă”.

✎ Se publică la Strassbourg, de către Adolphe Riff, conservatorul muzeelor publice, *L'art populaire en France*, studii și articole privitoare la arhitectura lărănească, mobilier, cioplituri, ceramică, incondeeri, zugrăviri, lucrări în fier și giuvaeruri.

Publicația Domnului de Riff e un organ de centralizare a studiilor din acest domeniu de cultură. Arta populară, atâta vreme

necunoscută și necercetată, a stârnit un imens interes printre spiritali și artiștii Franței. E creația autentică care dă specificul unui neam.

✎ O statistică recentă arată că în Europa sunt 33.870 de săli de cinema. Germania are 5.267; Rusia 2.500; Egiptul 4.226; Franța 4.221; Suedia 1.182; Belgia 930. Cu sporul lor se înregistrează și sporul de cunoștințe al masselor.

✎ La Paris sau deschis cursuri de tehnică cinematografică pentru autorii dramatici.

✎ În America spectacolul de cinematograf a ajuns pâinea spirituală care satura și mulțumește. Jankeul nu mai poate trăi fără el.

T E A T R U

CRUCIADA COPIILOR

Piesă în 3 acte de Lucian Blaga

A fost o revelație pentru publicul bucureștean, reprezentarea piesei D-lui Lucian Blaga „Nemulțumirea creată de „Meșterul Manole” precum și nebulozitatea poeziilor sale,

pentru lumea de rând și chiar pentru mulți dintre ceilalți, creaseră un oarecare scepticism în jurul isbânzei ultimei sale piese de teatru. De aceea, înainte de ridicarea cortinei „Actul Venetian” al D-lui Camil Petrescu care a completat spectacolul „Cruciadei”, apărea ca un învingător sigur al piesei d-lui Blaga.

„Cruciada” a învins însă cu autoritate, mai mult decât atât s'a impus ca una dintre

cele mai frumoase realizări ale poetului și dramaturgului Lucian Blaga.

Ce este această „Cruciadă a copiilor”? Majoritatea părerilor sunt pentru consacarea ei ca o lucrare poetică, ca o frescă scenică, nu ca o piesă de teatru, deoarece i-ar lipsi anumite elemente în tehnica construcției, absolut indispensabile unei lucrări dramatice. E o chestiune de discutat amplu. Noi vom considera-o totuși ca o excelentă piesă de teatru, ca un admirabil amestec de istorie, de poezie și idee.

Fie că, d-l Lucian Blaga, a fost determinat să scrie această piesă sub imperiul impresiunii ce i-a creat viziunea căilor alpine blocate de zăpadă și de gheață — masiv de rezistență ori și cărei treceri, — fie că a voit să construiască o poezie pe tema istorică atât de mișcătoare a cruciadei celor mici, fie că a speculat acest motiv al cruciadei pruncilor pentru a demonstra singura legătură ce mai există între omenire și divinitate — naivitatea, sufletul neprihănit al copiilor, ori care din aceste elemente determinante au fost ferice. Eu cred că toate trei se înbină admirabil și că viziunea stavilelor de zăpadă și de gheață pe cari natura le pune celor ce voesc să străbată iarna pe culmile de dumnezeiască privescitate naturală, a reamintit autorului stavila firească pusă de slăbiciunea forței lor fizice, celor mici conduși spre Ierusalim de un capriciu al papalității care nu isbutise marea cruciadă, din cauza răutăței și viiului celor mari.

Ajungând la acest cadru de adevărată dramă, i-a fost desigur imposibil autorului să nu descopere în sufletul copiilor converșiți, acea afinitate pentru Dumnezeu, acel drum către Isus, neprihănit de răutatea vârstei mai înaintate sau de speculațiunile teologice asupra vieții Fiului Mariei. Ei nu cunoșteau pe Isus decât prin ochii purității lor sufletești.

Această atracție către Ierusalim, determinată de politica papiștă și răscolită în sufletele curate de copii, devenea un imperativ moral în sub-conștiința lor, în cât acei care era oprit din calea convertirii, de mila sau egoismul mamei, își alegea o altă cale, aceea a morții, care să-l conducă spre Ierusalimul dreptății și bună-tății lor eterne.

Inchegată cu măiestrie într'o formă de poezie limpede — foarte puțin s'a simțit nebulozitatea obicinuită în poezia D-lui Blaga — și interpretată ideal, „Cruciada Copiilor” în-afară de faptul că face cinste Teatrului Național care a introdus-o în repertoriu, înseamnă o frumoasă isbândă a dramaturgiei românești.

Vae mugur

Colț din expoziția „Verona”
Sala „Universul”

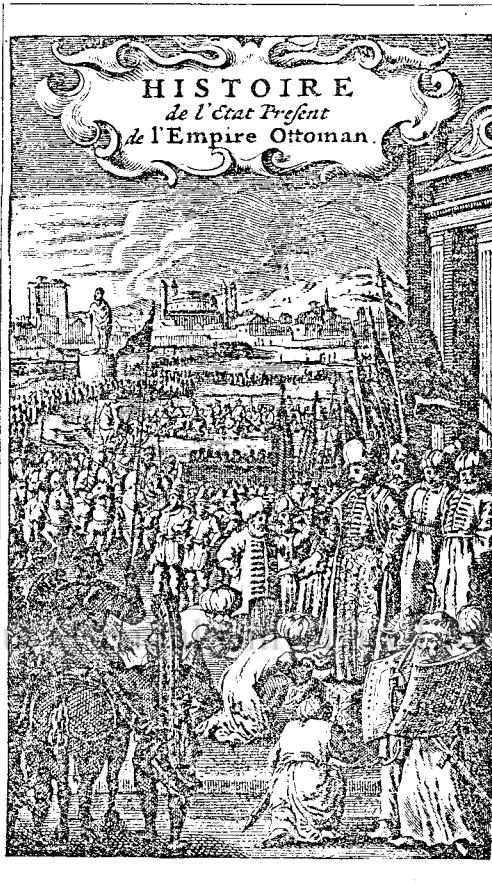
V I T R I N A

CĂRȚI VECHE DESPRE ȚARA NOASTRA

Paul Ricaut, consulul englez la Smirna și apoi secretarul contelui de Winschelsey, ambasadorul regelui Angliei, Carol II, pe lângă Sultanul Mahomet Han IV, după o ședere de cinci ani la Constantinopol, a scos la Londra, în 1668 o carte intitulată: „*The present state of the Ottoman Empire*” 3 vol. in folio, care constituia continuarea mult apreciatei „*The turkisch history...*” a lui *Rich. Knolles*, apărută într'un singur volum, încă de la 1603.

Cartea lui Ricaut, perfect documentată, — atât cât se putea la sfârșitul secolului al XVII — se bucură de mare faimă, fiind cea mai bună lucrare a timpului asupra Imperiului turcesc, a cărui descreștere începuse să fie evidentă. Abia în anul 1734 trebuia să vină prima ediție, în limba engleză, a celebrei istorii a creșterii și descreșterii imperiului otoman, a lui Dimitrie Cantemir, spre a întinca faima de care se bucurase cartea lui Ricaut.

Această lucrare a fost tradusă în limba franceză, de Briot, și editată la Paris, de arhitectul regelui, Sebastian Marbre Cramoisy, în 1670, într'un volum în quarto, împodobit cu gravurile lui Sebastian Le Clerc, reprezentând tipuri și costume turcești. Urmără câteva edițiuni franceze, în noua traducere, mai îngrijită, a lui Bessier, o ediție italiană, la Veneția și câteva edițiuni olandeze, tot în franțuzește, scoase de renumita oficiu elzeviriană a lui Abraham Wolfgang. Ultima ediție de acest fel, din 1686, prezentăm aci, reproducându-i frontispiciul, după exemplarul ce îl posedăm. Este un volum, în 16°, de 498 pp., plus tabla de materii și conține 20 gravuri, afară de text, în „*taille douce*” foarte fin lucrate de Seb. Le Clerc. Editorul ne afirmă, în prefață, că figurile, așa cum se găseau în originalul englez, părându-i-se prea singuratece, a pus pe gravor de le-a întovă-

rașit de peisagii, monumente și ornamente adaptate subiectului.

Incurajat de frumoasa primire ce se făcuse operei sale, Paul Ricaut dădu la iveală, tot la Londra, o istorie a imperiului otoman de la anul 1623 până la 1677, intenționând să o continue până la pacea de la Carlovitz, în 1699, lucru ce nu i-a permis vârsta sa înaintată.

O traducere franceză, a acestei noi opere a lui Ricaut, tipărită la Haga, în 1709, 3 vol. în 12°, însoțite de o hartă gravată special, conține numeroase pasagii și un capitol întreg, referitoare la Valahia și Moldova.

În „*Histoire de l'Etat Present de l'Empire Ottoman*” ediția 1686, de care ne ocupăm acum, găsim la pag. 151, un capitol — al XIV-lea — intitulat: „*Des Princes qui sont tributaires du Grand Seigneur, c'est à sçavoir ceux de Moldavie, de Transilvanie, de Raguse, etc.*”. După ce face un scurt istoric al acestor provincii, Ricaut ne dă, în cifre amănunțite — pe care ne spune că le deține chiar de la un fost Domn român — cât era tributul în natură și cât în bani, pe care îl plătea, la acea epocă, Valahia și Moldova, adăugând: „*Aceste sârmane popoare ar fi mulțumite să scape cu atât, dar lăcomia turcească le pretinde o sumă de alte dări grele al căror total se urcă la o dată, sau de două ori, tributul regulat. Soarta nenorocită a acestui popor este datorată justiției Divine, care pedepsește pe creștini pentru certurile dintre ei, care fac toată puterea păgânului.*”

A. Pomesu Gilly

CĂRȚI ȘI REVISTE

ROXANA roman de Gala Galaction

Lectorul contemporan deosebite clar în scrisul Părintelui Gala Galaction două epoci. Una a „*Bisericești din Răzoare*” și a „*Clopotelor de la Mănăstirea Neamțu*”. Alta care începe de la ele și își întinde pajștile-i de artă și de mireasmă creștină până la „*Roxana*”.

Sunt însă două epoci literare care nu corespund nici la două atitudini categoric diferite și nici la două maniere literare distincte altele. Ci, dimpotrivă, păstrează între ele numeroase puncte de contact și trecere de unde se vede că fața de acum a Părintelui Galaction nu este decât o creștere naturală a întâielor sale preocupări: o dezvoltare a lor pe planuri de gând și literatură tot mai înalte; o ascensiune susținută spre porți cerești și rosturi supreme.

Dacă în „*Bisericești din Răzoare*” și, egal, în celălalt volum, scrisul său pornea din specularea sau împletirea ficțiunii literare cu elemente de basm și magie populară, se strevedea totuși printre ele, adesea, firul de aur al unor profunde plecări morale și creștine.

Cunosc, printre cele dintâi lucruri tipărite de Părintele Galaction, o schiță intitulată „*Trandafirii*” care ar trebui poate considerată drept prefața întregii sale literaturi de mai apoi: tulburarea adolescentului de primii trandafiri ai dragostei și potolirea obrazilor lui aprinși de dăruri sub palmele care îl înfașoară, reci și liniștitoare, ale Scripturii. Mai cu osebire, pasagiul de mai jos mi-se pare ca un motto pentru toată creația de mai târziu a Părintelui Galaction:

„*la o răsăpantie era o troiță, sub o pălărie de șindrilă veche. În fiecare zi, la picioarele Divinelor Dureri, ardeau*

lumânările celor săraci și mâini cucernice atârnav florii, culese dimineața; — aci să depui florile tale! am auzit clar în mintea mea. Cuvinte minunate, cuvinte simbolice!”

Dar ceiace face cu adevărat trecerea, nu numai ca destin, ci pe alocura chiar ca temă și situații, dela această literatură la „*Roxana*”, romanul Părintelui Galaction, recent apărut, este nuvela de mari proporții, în care se presimte romanul, „*De la noi la Cladova*”: dragostea care se naște în inima unui preot român pentru nevasta mai tânără a unui prieten al său de pe celălalt mal al Dunării și lupta ce se dă în sufletul Preotului Tonia între obsesia crescândă a acestei iubiri și datoria lui preotească și de soț.

Sunt în aceasta nuvelă, una dintre cele mai puternice ale Părintelui Galaction și ale literaturii românești, accente de o viitoare de-adreptul neobișnuită și anevoie

de egalat literar. Sau paginile plastice de descripție, cum bunăoară acea traversare noaptea a apelor învrăbite ale Dunării, biruite de harul Sfințelor Taine, pe care Părintele Tonea le avea cu sine; pagini de un necuprins sens simbolic, în care realitatea se îngemănează aceluși mers dumnezeiesc peste ape, într'o rară elevațiune creștină.

Amintesc toate aceste calități, nu întâmplător, ci tocmai pentru a sublinia trăsăturile care leagă această, așa zice, primă versiune a „*Roxanei*”, cu romanul proaspăt apărut dintre genele teascurilor tipograficești, ca o cerească lacrimă de artă, cu aproape douăzeci de ani mai târziu. Ca și Popa Tonea, Părintele Abel suferă aceiași ispitire a pământului: Bori-voje de altădată e acum Roxana, soția lui Atanase Ceur, bogătaș în casa căruia Părintele Abel pătrunsesse deocamdată numai ca meditator la copii; în fond însă, cu gândul de a-l converti pentru o mare idee creștină: ridicarea unui locaș de închinare și azil pentru săracii mahalalei.

Convertirea reușește. Dar Părintele Abel, între oameni, ajunge el însuși om: se îndrăgostește de Roxana Ceur. Revelația acestei iubiri este începutul dramei interioare a Părintelui Abel; aceiași ca a Preotului Tonea, agravată însă de o sensibilitate mult mai vie cât și de libertatea pe care moartea lui Atanase Ceur o dă manifestării ei.

Izolarea în solitudine, departe de oameni, a Părintelui Abel, apare deci ca un act logic și nelipsit de înțeles: ea are ceva din acea amară disperare și absolută nevoie de a fi singur pe care le cearcă, într'o situație similară, eroul lui Anatol France, când se refugiază în pustiriile de nisip.

Dar frângerea Părintelui Abel este doar una de suflet. El și-o mărturișește și îngenunche numai în fața altarului, nu și a oamenilor. Faptele sale sunt tot timpul pe o linie între realitatea vieții și visarea creștină: de aci acest ton și scris aparte al romanului, printre paginile căruia citatele biblice sunt ca niște flori firești și eterne.

Deși situat la frontierele vieții, prin tot ceace gândeste și cearcă să realizeze, Părintele Abel nu este o nălucire: actele lui sunt clopotite în care o limbă omenească lovește, oridecâte ori trebuie, pereții unei sensibilități care rămâne totuși pură.

Romanul Părintelui Gala Galaction este, astfel, una dintre puținele cărți al căror sens depășește simplul fapt literar: prima carte dintr'o serie de trei, unitară și înaltă, asemeni acelor simbolice triumfuri din mijlocul cărora privește spre oameni, ochiul adevărat și pururi treaz al lui Dumnezeu...

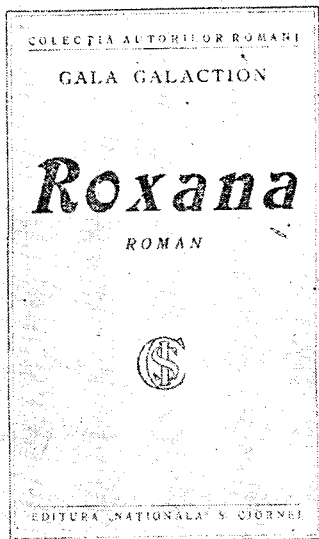
A N C H E T A

nuvele de Ion Dongorozi

Scriitor de o prodigioasă fecunditate, d. Ion Dongorozi se găsește cu „*Ancheta*”, de curând apărută sa carte de nuvele, la al șaptelea volum publicat. Continuu preocupată de același peisagiu de viață provincială, literatura sa urmărește mai totdeauna individul de etalon mijlociu, al cărui suflet se strivește, în genere neștiut, sub apăsările unor împrejurări neprielnice.

Mai mult în sens anecdotic decât psihologic și cu un dialog viu, d. Dongorozi dovedește un real dar descriptiv și o știință de a surprinde conflictul în momente și situații, niciodată lipsite de inedit.

Dintre cele patru nuvele, pe care le cuprinde noul său volum, „*Primul client*”

și „*Ancheta*” (care dă chiar titlul cărții), sunt cele mai larg și isbitiv realizate: ultima, mai ales, pe tema, deja frecventă literar, a omului care, luându-și meseria în serior, nemulțumește pe toată lumea și isprăvește prin a fi îndepărtat, d. Dongorozi adună o sumă de amănunte pitorești și savuroase.

Dotat cu un puternic simț de observație, d-sa preferă totuși și aci, faptului psihologic, descriția mulajului său în realitate, făcută e drept cu o siguranță care impune

condițiile de acum, deopotrivă un act de eroism și de jertfă.

Dacă totuși unele izbutesc, câteodată cultivând anume preferințe spre senzațional și lectură efină, să-și păstreze un număr suficient de cetitori, cu atât mărită ne este bucuria de a nota toate bunele noastre cuvinte pentru celelalte puține, încă neabătute dela linia unui rost real: printre ele „*Arhivele Olteniei*”, negreșit cea mai merituosă revistă regionalisă românească de azi.

Încheindu-și cu acest număr 51—52 al nouălea an de apariție, „*Arhivele Olteniei*” rămân cu aceeași caldă înțelegere pentru comorile de suflet și de fapte pe care le cuprind tainițele oltene de folclor, de hri-soave și de artă, la cunoașterea cărora revista a adus cele mai prețioase lumini — cum de exemplu în numărul de față: „*Castelul Roman de la Răcari*” de Gr. Florescu, „*Contribuția Olteniei la Războiul Ruso-Austro-Turc*” de d. Mih. Popescu, bogata parte de folclor semnată de d-nii N. Ploșor, Calotescu, Dumitrescu-Bistrița, notele și comunicările d-lui Emil Vărtosu, sau partea literară unde se întâlnesc numele d-lor I. Dongorozi, M. D. Ioanid, Radu Gyr, Sabina Paulian și, firește, lângă ei, munca izbitivă a d-lor C. D. Fortu-nescu și Laugier, de a păstra „*Arhivele Olteniei*” în matca lor utilă și justă de azi..

Al Bădăuțu

F I Ș A C A R Ţ I I

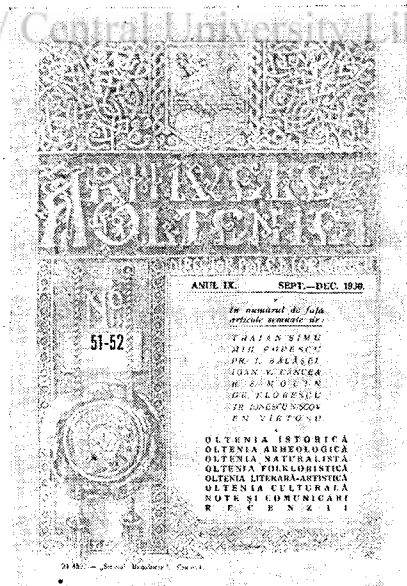
I. I. Mironescu. *Dintr'un colț de rai. Edit. autorului 100 lei.*

Volumul cuprinde trei nuvele mari, scrise cu aceeași putere și imaturitate, pe care i le cunoaștem de mult d-lui Mironescu.

Asupra acestui volum vom reveni.

O. Carp (Dr. G. Proca). *Rândunel. Povestiri, icoane și impresii. Edit. „Cartea Românească” 100 lei, 126 pag.*

D-l Carp, unul din inimoșii poeți ai gardei vechi (vezi „*Doina*” și „*Mare te-nebrarim*”), și-a adunat într'un manual poeziile sale, dându-ne această antologie de preț.

și cu un bogat aparat de expresie: adâncite, acestea sunt fire care vor duce neccesar, pe autorul „*Anchetei*”, la roman...

ARHIVELE OLTENIEI

51—52, 1930

Dacă o „*criză a cărții*” eră anii trecuți un subiect publicistic frecvent și îndrituit, deopotrivă este actuală și certă astăzi o „*criză a revistelor*”. Una câte una cele de merit dispar. Alte câteva picotesc în apariții neregulate. Iar cele rămase luptă din răsuputeri cu nevoile materiale în așa fel încât apariția unei publicații periodice însemnează, în majoritatea cazurilor și în

DUMINICA UNIVERSULUI

Revistă culturală ilustrată

Apare săptămânal sub îngrijirea d-lor: AL. LASCAROV MOLDOVANU, Gh. D. MUGUR, AL. P. NECHEȘTI ȘI V. VOICULESCU

18 IANUARIE 1931

ANUL I (XXVII)

No. 3

Redacția și Administrația Ziarului „UNIVESUL” București

UN NUMĂR 6 LEI
ABONAMENTUL ANUAL 300 Lei

H U M O R

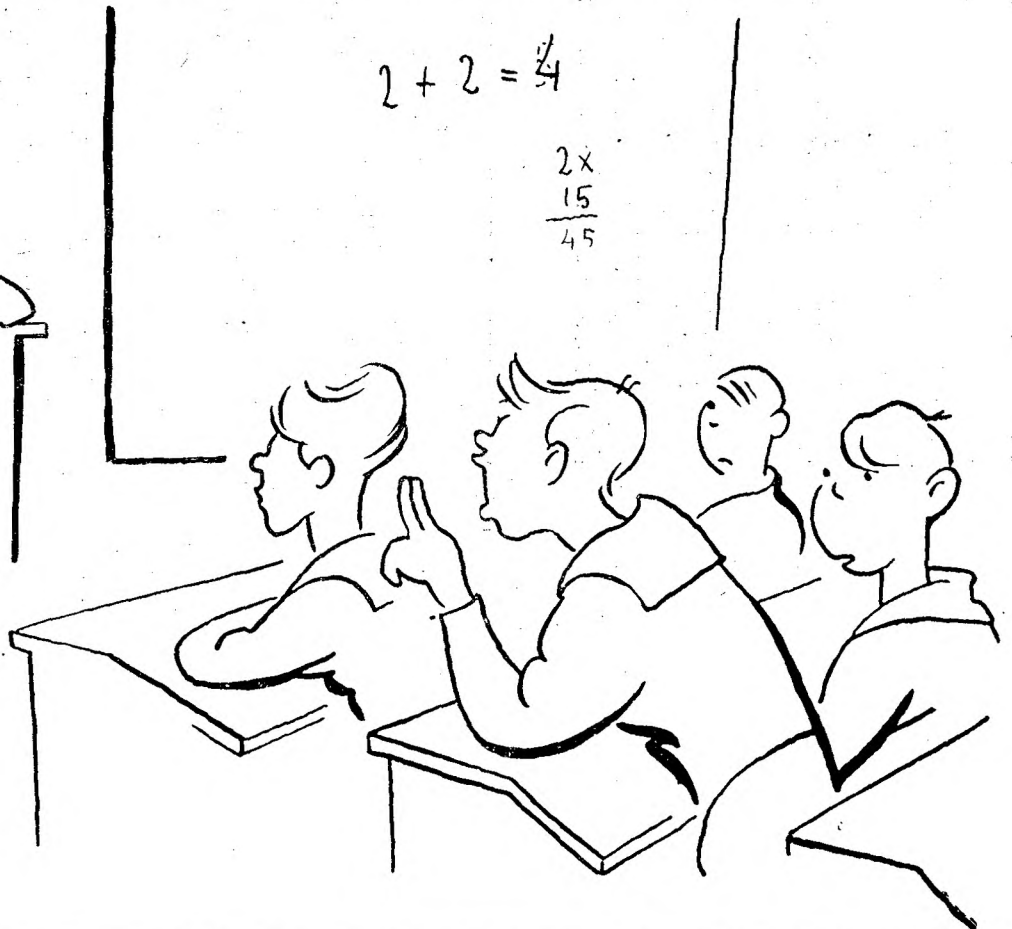

— Hoată mai e lumea! Servitoarea mea a plecat furându-mi două rochii.
Care?
— Cele pe cari le-am ascuns la vamă când am fost ultima dată la Paris...

INFLUENȚA POLITICĂ

— Datorită legii gravitației omul poate sta în picioare.
— Dar înainte de-a se vota legea cum ședea D-le Profesor?

i. val